

Maretak

Maretakken in populieren in het Zuid-Limburgse landschap.

De maretak, *Viscum album*, is wellicht het wonderlijkste inheemse houtige gewas in ons land. Het gewas wordt ook wel vogellijm of mistel genoemd en is bij velen bekend onder de Engelse naam mistletoe.

De maretak hoort tot de familie van de *Loranthaceae* of vogellijmfamilie, die helemaal uit halfparasieten bestaat. De meeste soorten van deze plantenfamilie komen voor in de tropen. Het gewas bereikt in ons land zijn noordgrens, maar komt tot in Zuid-Scandinavië voor. Ofschoon de soort warmteminnend is kan hij redelijk goed tegen vorst, zelfs beter dan bijvoorbeeld hulst of klimop. Over de hele wereld zijn ongeveer 65 maretaksoorten bekend. De maretak is vooral houtig aan de voet en vormt daar jaarringen. Als vogelnesten of heksenbezems zitten deze halfparasieten in de boomkruinen van populieren en andere bomen. Ze zijn wintergroen en vallen in het bladloze seizoen daarom extra op.

Kenmerken

De maretak vertakt zich gaffelvormig, wat bij de hogere planten zelden voorkomt. De bladeren zijn langwerpige spatelvormig, leerachtig en hebben een typisch geelgroene kleur. Het gewas is tweehuizig en heeft hele kleine viertallige, geelgroene bloempjes die tussen maart en april bloeien. De nectarhoudende bloemen worden bestoven door de wind en door insecten, vooral vliegen en bijen. De maretak heeft witte bessen die gemakkelijk door vogels, vooral lijsters en me-

zen, worden verspreid. Ze plakken aan de snavel die op de takken worden afgewreven. Ook via het darmkanaal kan verspreiding plaatsvinden.

Kerst

Vroeger was de plant het symbool van eeuwig leven en vruchtbaarheid. Het gebruik in de kersttijd is daar een overblijfsel van. Gedurende die periode is er dan ook enige handel en aanvoer van maretakken uit Frankrijk en Oost-Europa, waar die plaatselijk heel algemeen zijn. In Nederland is dit gebruik beperkt gebleven, omdat de soort eigenlijk alleen in het mergel- en krijtgebied van Zuid-Limburg, meestal op Canadese populieren, vrij algemeen is. Daarbuiten komt de maretak in ons land nauwelijks voor. Spontane vestigingen zijn uiterst zeldzaam. In botanische tuinen en andere bijzondere tuinen zijn ze soms geënt op een meidoorn. Ondanks dat er in de wintermaanden zeker enige handelswaarde bestaat is de maretak tot nu toe niet een object van de kwekerijen geworden. Entproeven zijn in het verleden zeker wel gedaan. Enkele jaren geleden werden in de heemtuin van Rucphen proeven gedaan met het uitsmeren van de bessen op appelbomen, robinia, lijsterbes en meidoorn. Kunstmatig geënt doen ze het ook op kalkarme grond.

Na drie tot vijf jaar komt de maretak in bloei. Takken die in de kersttijd worden aangevoerd zijn echter altijd in het wild verzameld.

Achteruitgang

Sinds het begin van deze eeuw is de maretak drastisch achteruitgegaan. In het algemeen is de vestiging in populieren toegenomen en in de hoogstamboomgaarden juist afgenomen. Uit waarnemingen blijkt dat in veel boomsoorten zo nu en dan maretakken voorkomen, bijvoorbeeld in meidoorn, robinia, grove den, linde, wilgensoorten, appel, peer, berk, esdoorn, lijsterbes, es, dwergmispel, kersen, eik, hazelaar en haagbeuk. Op de beuk komt het gewas nooit voor. Over het algemeen berokkenen maretakken de gastbomen weinig schade. Op langere termijn en in grote aantallen kan echter wel schade optreden. ■

Bert Maes

B. Maes heeft een ecologisch adviesbureau in Utrecht en is deskundige op het gebied van inheemse bomen en struiken.

